

УДК 398

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-4-27>

Єлізавета СІВАК,

orcid.org/0000-0002-4018-5017

заслужений працівник культури України,
викладач кафедри соціокультурної діяльності
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *yeliz_sivak6493-13@turdoch.in*

Іван ДОБОШ,

orcid.org/0000-0001-5035-1683

студент II курсу
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *dobosh.iv@kpi.com.de*

Анна КУЗАН,

orcid.org/0000-0002-5743-3881

студентка II курсу
Ужгородського інституту культури і мистецтв
(Ужгород, Україна) *ann.kuzan_13@uoel.uk*

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

У даному науковому дослідженні обговорюються питання усної народної творчості як культурологічного феномену з точки зору наявної системи поглядів на питання розвитку народного фольклору. Усна народна творчість вже давно вважається системною складовою частиною народної культури, однією з характерних ознак рівня розвитку культури окремого народу та його мовної розвиненості в контексті історичного розвитку. Дослідження усної народної творчості сприяє якісному вивченню культури народу, його мовних традицій та є необхідним із точки зору повноцінного розуміння справжнього місця окремого народу у світовому культурному просторі та формування різноманітних аспектів самосвідомості представників окремого народу. Актуальність заявленої тематики дослідження зумовлюється необхідністю вивчення усної народної творчості в контексті культурного розвитку окремого народу з точки зору якісного розуміння його справжнього місця в культурному світі. Методологія даного наукового дослідження спирається на системний підхід до визначення головних чинників, що мають місце в контексті історичного розвитку усної народної творчості з точки зору формування мовної культури народу, та аналітичне дослідження процесів, що мають місце в контексті історичного розвитку культури народу загалом та його мовної культури зокрема. Основними результатами, що були отримані в ході даного наукового дослідження, можна вважати визначення основних напрямків усного народного фольклору, його типових форм та традицій, а також місце та значення усної народної творчості як культурологічного феномену в різних сферах громадського життя. Перспективи подальших наукових досліджень у рамках заявленої тематики даної наукової розвідки зумовлюються актуальністю питань розвитку усної народної творчості в контексті формування та вдосконалення мовної культури народу загалом. Прикладна цінність даного наукового дослідження полягає в можливості застосування на практиці його результатів із метою отримання якісної картини оцінювання усної народної творчості як культурологічного феномена стосовно розвитку культури окремого народу.

Ключові слова: усна народна творчість, культурний розвиток, культурологічний феномен, народна художня культура, моральні цінності фольклору.

Yelizaveta SIVAK,

orcid.org/0000-0002-4018-5017

Honored Worker of Ukraine Culture,

Senior Lecturer at the Department of Socio-Cultural Activity

Uzhhorod Institute of Culture and Arts

(Uzhhorod, Ukraine) yeliz_sivak6493-13@murdoch.in

Ivan DOBOSH,

orcid.org/0000-0001-5035-1683

Student

Uzhhorod Institute of Culture and Arts

(Uzhhorod, Ukraine) dobosh.iv@kpi.com.de

Anna KUZAN,

orcid.org/0000-0002-5743-3881

Student

Uzhhorod Institute of Culture and Arts

(Uzhhorod, Ukraine) ann.kuzan_13@uoel.uk

ORAL FOLK ART AS A CULTUROLOGICAL PHENOMENON

This study discusses the issues of oral folk art as a cultural phenomenon in terms of the existing system of opinions on the development of folklore. Oral folk art has long been considered a systemic component of folk culture, one of the hallmarks of the level of cultural development of an individual nation and its linguistic development in the context of historical development. The study of oral folk art contributes to the qualitative study of the culture of the people, its language traditions, and is necessary in terms of a full understanding of the true place of the individual in the world cultural space and the development of various aspects of self-consciousness. The relevance of the subject is conditioned by the need to investigate oral folk art in the context of cultural development of an individual nation in terms of a qualitative understanding of its true place in the cultural world. The methodology of this study is based on a systematic approach to determining the main factors that take place in the context of the historical development of oral folk art from the standpoint of the development of the language culture of the people and an analytical study of the processes taking place in the context of the historical development of the culture of the people in general and its language culture in particular. The main results obtained in the course of this study include the definition of the main directions of oral folklore, its typical forms and traditions, as well as the place and importance of oral folk art as a cultural phenomenon in various spheres of public life. Prospects for further research within the subject area of this study are determined by the relevance of the development of oral folk art in the context of the development and improvement of language culture of the people in general. The applied value of this study lies in the possibility of applying its results in practice in order to obtain a qualitative picture of the evaluation of oral folk art as a culturological phenomenon in relation to the development of culture of an individual people.

Key words: *oral folk art, cultural development, culturological phenomenon, folk art culture, moral values of folklore.*

Постановка проблеми. Усна народна творчість має величезне значення в питаннях формування загальної культури народу, характерних рис його національної автентичності та здатності визначати та підтримувати власні культурні традиції. Усна народна творчість як культурологічний феномен має своє відображення в різноманітних сферах народної творчості та життя народу, таких як пісенна та віршована творчість, народна педагогіка та виховання підростаючого покоління. Головними елементами усної народної творчості, які використовувалися у традиції української народної педагогіки як засоби морального виховання дітей, були колискова та лірична пісня, прислів'я і приказки, казки. Звернення до досвіду морального виховання в народній педагогіці є сьогодні, в

умовах кризи ціннісної сфери вітчизняної системи освіти, особливо актуальним (Коротких, 2017: 55).

Твори усної народної творчості (до таких традиційно відносяться казки, билини, загадки, прислів'я, приказки, пісні та інші види та жанри) складають скарбницю народної художньої культури, в тому числі і з точки зору кристалізації в них протягом багатьох століть загальнозначущих духовних цінностей та моральних заповідей. Із цієї точки зору найважливішим є визначити необмежений аксіологічний потенціал усної народної творчості, яка не втратила у століттях своєї домінантною суті «формування людського в людині» з позиції цілісної свідомості: морального, етичного, правового, естетичного, релігійного, екологічного тощо.

На думку багатьох дослідників, усна народна творчість є традиційною для певного етносу побутовою художньою діяльністю, що у формі кінцевого результату відображає філософсько-естетичну самосвідомість народу, яка сформувалася як наслідок багатовікової комунікації колективно-культурного типу, що проявляється перш за все в усній формі та в нескінченній множинності варіантів творчого проявлення (Рогачев, 2010: 136). Усна народна творчість як культурологічний феномен має бути розглянута як творча традиція народу, що являє собою складний комплекс духовно-опредметнених, художньо-естетичних та нехудожніх явищ, що відображають особливості народного менталітету в контексті ставлення до тих чи інших речей. У цьому контексті та конкретно із цієї позиції сприйняття усної народної творчості поза всяким сумнівом є важливою та суттєвою формою відображення певних культурних тенденцій та знакових історичних подій із точки зору їх сприйняття народом та надання ним належної оцінки цим явищам. Невипадковим є той факт, що усна народна творчість на теперішній час розглядається як самостійний різновид духовної практики, що має власні закони та тенденції розвитку, свої можливості, а також засоби впливу на історію, людей, а також на їхні думки та дії.

Однак до недавнього часу серйозних досліджень в області аксіології народного епосу не з'являлося, замість того робилися все нові спроби відшукати у творах українського народного фольклору скам'янілі залишки «вихідної» індоєвропейської міфології, виявити сюжети або ж нав'язати билині виключно функцію усного історичного джерела. Надзвичайно дбайливе ставлення до своїх казок із боку народу, здавалося, вказувало на те, що фольклорні твори є для українців не стільки сховищем колективної історичної пам'яті, скільки актуальним засобом народної педагогіки, осмислення національної ідеї та історичної місії (Миронов, 2016: 45). Таким чином, у теперішній час та з огляду на реалії часу минулого є вкрай важливим питанням виявлення головних чинників розвитку усної народної творчості як культурологічного феномену та позначення можливих перспектив його подальшого вивчення в контексті історичних реалій розвитку.

Аналіз досліджень. Дослідження питань розвитку та становлення усної народної творчості як культурологічного феномену має місце в наукових роботах авторів О. І. Алексеевої (2012), О. В. Коротких (2017), С. Н. Зенина, М. С. Жирова (2009), М. К. Шемякиної (2012), А. С. Миронова (2016; 2018) та багатьох інших дослідників

питань, що стосуються розвитку усної народної творчості та фольклорних традицій слов'янських народів у контексті розвитку їхньої історії.

У своїх наукових дослідженнях вказані вчені наполягають на визначенні значення впливу фольклорних творів на різноманітні аспекти суспільного розвитку, а також відмічають багатогранність фольклорних творів, властивих слов'янському етносу. Крім того, зазначенні наукові дослідження мають велике значення з точки зору якісного відображення основних етапів розвитку етнічного фольклору та його впливу на формування культурних та мовних традицій народу загалом. Автори всебічно та якісно відображують у своїй роботі різноманітні чинники, що мають значення з точки зору висвітлювання значення усної народної творчості як культурологічного феномену в контексті розвитку культури та мови народу.

Мета статті полягає у визначенні вагомих чинників існування усної народної творчості як культурологічного феномену в контексті розвитку народу і формування його культури та мовних традицій.

Виклад основного матеріалу. Складне соціальне побутування усної народної творчості як культурологічного феномену, включення до нього різнопланових явищ, що мають місце в соціальному та культурному житті суспільства, несуть у собі предмети різних культур, мистецтв, а також об'єктів культурної та побутової сфери. Однією з найбільш характерних рис усної народної творчості як культурологічного феномену є обов'язкове відображення у структурі його змісту центральних аксіологічних характеристик народного буття, що має набувати різних форм та проявів вираження. Виховний потенціал творів народного фольклору, їхня здатність зберігати та передавати цінності незмінно підкреслюється авторами навчальної літератури з висвітлення різноманітних аспектів усної народної творчості. Однак, обмежуючись переліком «загальнолюдських» цінностей (патріотизм, гуманізм, волелюбність, соціальна активність, безстрашність та ін.), сучасні дослідники фольклору ще не вживають аксіологічного аналізу текстів билин, народних пісень, колядок тощо та не приходять на його основі до висновків про можливу наявність унікальних ціннісних концептів слов'янської цивілізації, що містяться та є трансльованими народним епосом, про самобутню ієрархії цінностей (Миронов, 2016: 47).

Пісенний фольклор є невід'ємною складовою частиною усного народного фольклору, одним із найхарактерніших його проявів. Будучи позачасовим ядром народної художньої культури, що

постійно змінюється, пісенний фольклор постає у вигляді складного комплексу духовних та матеріальних, художньо-естетичних й нехудожніх явищ, текстів, словесно-музичних зразків. Як специфічний, універсальний код, який акумулює соціокультурний досвід етносу, його неповторну історію (в тому числі історію культури) і повторювані біологічні цикли в круговороті пір року, фольклор та його жанри можна всебічно осмислити лише в контексті стрункої термінологічної концепції, заснованої на парадигматичному ряді: (вертикальній площині) «культура – народна художня культура – фольклор – народна музична (пісенна) творчість – народна пісня» (Шевчук, 2017: 106).

Національна неповторність, етнокультурна ідентичність втілюються у фольклорі завдяки відкриттям представників вітчизняної фольклористики як мистецтво усної безписьменної традиції того чи іншого етносу, як «колективне й засноване на традиціях творчість груп або індивідуумів, яке визначається надіями і сподіваннями суспільства, що є адекватним вираженням їх культурної та соціальної самобутності. До розмаїття форм фольклору поряд з іншими належать мова, література, музика, танці, ігри, міфологія, ритуали, звичаї, ремесла, архітектура та інші види мистецтва. Фольклор (в ширшому сенсі) – традиційна народна культура» (Алексеева, 2012: 19).

Розуміння усної народної творчості (фольклору) в контексті його традицій, історії, явищ минулого та сьогодення є дуже умовним, тому необхідно робити деякі істотні застереження з огляду на те, що як однопорядкові мають бути названі явища, що наділяються різним змістом. Беручи до уваги позиції світової науки щодо визначення народного фольклору та трактуючи його характерні риси та особливості, необхідно зумовлювати його особливе місце в народній фольклористиці. Оскільки усна народна творчість є формуванням, що розвивається, всередині якого відбуваються постійні розшарування, процес зародження – відмирання форм, жанрів, течій, з'являються вторинні форми, а також форми фольклорної кітч-культури. Зовнішня архітектоніка фольклору все більш ускладнюється за рахунок розвитку творчості маргінальних та дрібних соціальних груп. Інакше кажучи, йдеться про затвердження нового погляду на фольклор як на побутову утилітарно-естетичну систему, що функціонує в умовах культурно-національних процесів, що протікають дуже динамічно.

Складне синкретичне синтетичне духовно-матеріальне явище, фольклор представлений безліччю складових частин: фольклором пісенним, інструментальним, хореографічним, обрядовим,

усно-поетичним, драматичним, декоративно-прикладною творчістю, народною архітектурою, народною іграшкою тощо. Осмислення фольклору як цілісної системи різних видів та жанрів народної творчості дає підставу підійти до аналізу поняття «народна пісенна творчість» як особливого роду словесно-музичного мистецтва, що охоплює різноманітні за своїм ідейно-емоційним змістом і особливостями художньої форми музичні та музично-поетичні твори усної традиції. Ці твори створені й виконували різними соціальними групами суспільства (селянами, робітниками, ремісниками, військовими людьми, мисливцями на промислах, солдатами та матросами, представниками інтелігенції), кожна з яких має своє специфічне «обличчя», свою певну точку відліку включення в культурно-творчу діяльність (Алексеева, 2012: 20).

Як було зазначено вище, пісенна творчість є найбільш важливою, суттєвою та яскравою, визначальною складовою частиною усної народної творчості. Народні пісні, святкові колядки, музичні загадки широко відомі у всьому світі як найбільш характерні прояви народної пісенної майстерності. Народна музична творчість яскраво втілила риси національного характеру народу, ставлення людей до навколишньої дійсності, до природи, сім'ї, до історичних подій. Основними особливостями усного народного фольклору взагалі та дитячого фольклору зокрема є: яскраві поетичні образи, простота мотиву, використання різних способів художньої прояви тощо. Завдяки цим особливостям твори усної народної творчості й досі цікаві як дорослим, так і дітям, бо вони прості та зрозумілі, викликають внутрішнє співпереживання в процесі прослуховування або виконання. Однією з основних властивостей народного фольклору є його неписьменність. Фольклор називають усною творчістю, оскільки він живе, розвивається та передається тільки у формі живого виконання «з вуст в уста». Твори усної народної творчості є плодами колективної творчості. Відсутність автора й переважно усне побутування фольклорних творів визначає ще одну їхню особливість, а саме варіативність творів усної народної творчості. Отже, в культурному й освітньому просторі існує кілька варіантів одного твору, які можуть мати як незначні відмінності, так й вкрай істотні.

Варіативність усної народної творчості як культурологічного феномену тісно пов'язана з такою ознакою народного фольклору, яку називають його традиційністю. Зазначена ознака, як правило, виражається у традиційному використанні творів усної народної творчості під час фольклорних

свят, традиційному виконанні із традиційними діями, обрядами. Численні наукові дослідники вказують на неабиякий виховний аспект народної пісні, її здатність формувати вірне уявлення щодо подій та явищ суспільного життя. Основними елементами усної народної творчості, які у традиціях української народної педагогіки використовувалися як засоби морального виховання дітей, були колискова та лірична пісня, прислів'я й приказки, казки. Звернення до досвіду морального виховання в народній педагогіці є сьогодні, в умовах кризи ціннісної сфери вітчизняної системи освіти, особливо актуальним.

Пісня супроводжувала українців упродовж всього життя – у праці, на святі, в побуті. Саме в пісні знаходили відображення праця народу, його подвиги, краса рідної природи, прагнення людини до різноманітних чеснот. А як один із елементів народної педагогіки пісня своєю мовою та мелодійним строем співвідносилася із віком дитини, умовами життя сім'ї та громади, внаслідок чого вона й отримала в народній педагогіці виховний характер та була здатна служити формуванню моральних якостей дитини як майбутнього члена суспільства. Із перших днів свого життя дитина опинялася не в хаосі шумів, а у владі мелодії та слова, у впорядкованій музично-поетичній атмосфері. Колискові пісні вводили дитину у світ гармонії, налаштовували її на певний «лад». Зв'язок колискової пісні з характером народної культури та запитамі народної педагогіки легко пояснити, якщо взяти до уваги, що вона існувала століттями, і тому в ній виробилося оптимальне співвідношення думки, руху, настрою (Коротких, 2017: 56). «Мати своїм вродженим чуттям зрозуміла, що для дитини потрібні пісні ... заспокійливі, світлі та монотонні. Так створилася форма колискової пісні. Ті ж материнські почуття підказали, яким має бути зміст колискових пісень: тут відбивається все, що є в душі матері кращого, піднесеного» (Алексева, 2012: 22).

Усна народна творчість мала велике значення в різноманітних аспектах виховання дитини з давніх часів. Усній народній творчості в цілому відводиться все більш помітне місце у виконанні завдань морального і естетичного виховання дітей. Твори, створені спеціально для них, становлять особливу область народної поезії – дитячий фольклор. І теоретики-педагоги, і вихователі-практики неодноразово підкреслювали високі педагогічні якості адресованих дітям творів фольклору: глибоке проникнення у психіку дитини, тонке врахування особливостей дитячого сприйняття, відсутність нав'язливих повчань. Фольклор грає дуже важливу роль у формуванні особистості дитини.

Відомо, що у прислів'ях та приказках різних народів існує виховний сенс. Наприклад, нерідко показується всесильність згуртованих. Є така українська приказка: «Якщо зітхнути всім народом – вітер буде». У культурних та мовних традиціях африканських народів також зустрічається приказка: «Коли в річку ввійдеш дружною юрбою, крокодил нікого не зачепить». Прикладом до того ставиться й тувинське прислів'я: «Згуртовані сороки й верблюда можуть здолати» (Доржу, 2015: 8).

Таким чином, усна народна творчість як культурологічний феномен не втрачає своє значення з точки зору розгляду суттєвості впливу на формування культури та традиції окремого народу та залишається педагогічним чинником із точки зору виховання дітей та роз'яснення їм характерних явищ, проявів та рис навколишнього світу. Подальше вивчення народного фольклору сприятиме його більш глибокому розумінню та визначенню головних чинників, що визначають його роль у житті сучасного суспільства.

Висновки. Усна народна творчість не втрачає свого значення навіть у теперішні часи, за умови розвитку сучасних комунікацій та засобів зв'язку, а також новітніх технологій. Це зумовлюється неабияким художнім та культурним потенціалом творів народного фольклору, їхньою самобутністю та здатністю за будь-яких умов об'єктивно відображати реалії сьогодення. Різноманітність проявів народного фольклорного мистецтва, яскрава палітра розмаїття фольклорних жанрів також виступає запорукою подальшого розвитку фольклорного мистецтва та його впливу на розвиток мовної культури народу та його культури зокрема. Таким чином, можна з впевненістю стверджувати, що фольклор – це усна народна творчість, що втілила в собі ідеали й прагнення народу, його поетичну фантазію.

Особливої важливості усна народна творчість як культурологічний феномен набуває в питаннях виховання підростаючого покоління. Виховання починається із засвоєння дітьми духовної спадщини свого народу – мови, усної народної творчості, тобто з формування в дітей певних народознавчих уявлень. Твори усної народної творчості виступають як фактор соціального розвитку особистості сучасного школяра, поза залежності від його національної та релігійної приналежності. Отже, емоційне ставлення до усної народної творчості можна розглядати як початковий процес оволодіння досвідом попередніх поколінь і становлення здатності до усвідомлення культурних цінностей свого народу.

Таким чином, твори усної народної творчості представляють собою великі можливості не лише тільки для роботи над розвитком пізнавального інтересу, а й над формуванням особистості дітей та дорослих. Включаючи у виховний процес початкової школи твори усної народної творчості, можна дати молодшому школяреві відомості про різні народи,

прищепити такі значущі якості особистості, як патріотизм та повага до культури свого народу, до культурі інших народів. У цьому сенсі усна народна творчість як культурологічний феномен має практично невичерпний культурний та духовний потенціал, для повноцінного осмислення та належної оцінки якого знадобиться ще тривалий історичний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева А. И. Песенный фольклор как социокультурное явление народной художественной культуры. *Наука. Искусство. Культура*. 2012. № 1. С. 18–25.
2. Доржу М. Д. Роль устного народного творчества в воспитании ребенка. *Вестник тувинского государственного университета. Педагогические науки*. 2015. № 4. С. 7–10.
3. Зенин С. Н., Жиров М. С. Морально-ценностный потенциал устного народного творчества: Аспекты востребованности. *НОМОТНЕТКА: Философия. Социология. Право*. 2009. № 2. С. 171–178.
4. Коротких А. В. Устное народное творчество как средство нравственного воспитания в русской народной педагогике. *Современная образование*. 2017. № 3. С. 54–65.
5. Миронов А. С. Аксиологический подход в билингвистике: Ценностный анализ русского эпоса в первой половине XX века. *Вестник Московского государственного университета культуры и искусств*. 2018. № 6(86). С. 60–77.
6. Миронов А. С. Русский былинный эпос как система ценностей (к постановке проблемы). *Новый филологический вестник*. 2016. № 3(38). С. 45–60.
7. Рогачев В. И. Обрядовая поэзия русского и финно-угорских (мордовского) народов: Сравнительный аспект. *Ежегодник финно-угорских исследований*. 2010. № 3. С. 135–146.
8. Шевчук И. В. Роль устного народного творчества в воспитании младших школьников. *Казанский педагогический журнал*. 2017. № 4. С. 106–109.
9. Шемякина М. К. Квинтэссенция выражение концепта «Возрождение» в поэтике русского традиционного устного народного творчества. *Вестник Бурятского государственного университета. Педагогика. Филология. Филология*. 2012. № 10. С. 197–203.

REFERENCES

1. Alekseeva A. I. Pesenny folklor kak sotsiokulturnoye yavleniye narodnoy khudozhestvennoy kultury [Song folklore as a sociocultural phenomenon of folk art culture]. *Nauka. Iskusstvo. Kultura*, 2012, Nr 1, pp. 18–25 [in Russian].
2. Dorzhu M. D. Rol ustnogo narodnogo tvorchestva v vospitanii rebenka [The role of oral folk art in the upbringing of a child]. *Vestnik tuvinskogo gosudarstvennogo universiteta. Pedagogicheskiye nauki*, 2015, Nr 4, pp. 7–10 [in Russian].
3. Korotkikh A. V. Ustnoye narodnoye tvorchestvo kak sredstvo npravstvennogo vospitaniya v russkoy narodnoy pedagogike [Oral folk art as a means of moral education in Russian folk pedagogy]. *Sovremennaya obrazovaniye*, 2017, Nr 3, pp. 54–65 [in Russian].
4. Mironov A. S. Russkiy bylinnyy epos kak sistema tsennostey (k postanovke problemy) [Russian epic as a system of values (to the problem statement)]. *Novyy filologicheskiy vestnik*, 2016, Nr 3 (38), pp. 45–60 [in Russian].
5. Rogachev V. I. Obryadovaya poeziya russkogo i finno-ugorskikh (mordovskogo) narodov: Sravnitelnyy aspekt [Ritual poetry of the Russian and Finno-Ugric (Mordovian) peoples: Comparative aspect]. *Yezhegodnik finno-ugorskikh issledovaniy*, 2010, Nr 3, pp. 135–146 [in Russian].
6. Shemyakina M. K. Kvintessentsiya vyrazheniye kontsepta «Vozrozhdeniye» v poetike russkogo traditsionnogo ustnogo narodnogo tvorchestva [Quintessence of the expression of the concept «Renaissance» in the poetics of Russian traditional oral folk art]. *Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta. Pedagogika. Filologiya. Filosofiya*, 2012, Nr 10, pp. 197–203 [in Russian].
7. Shevchuk I. V. Rol ustnogo narodnogo tvorchestva v vospitanii mladshikh shkolnikov [The role of oral folk art in the education of younger students]. *Kazanskiy pedagogicheskiy zhurnal*, 2017, Nr 4, pp. 106–109 [in Russian].
8. Zenin S. N., Zhiron M. S. Moralno-tsennostnyy potentsial ustnogo narodnogo tvorchestva: Aspekty vostrebovannosti [Moral and value potential of oral folk art: Aspects of demand]. *NOMOTNETKA: Filosofiya. Sotsiologiya. Pravo*, 2009, Nr 2, pp. 171–178 [in Russian].